

Verslag 75^e (online) vergadering ARO, 2 februari 2021

Voorzitter: de heer H. ter Heegde

ARO-leden: mevrouw I. van Koningsbruggen, de heer P. Veen, mevrouw E. Marcusse, de heer P. de Ruyter, mevrouw I. Thorald, de heer S. Jansen, mevrouw W. Klemm

Secretaris: de heer H. van Helden (secretaris, verslag)

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen van harte welkom. Wiebke Klemm, landschapsarchitect en specialist op het gebied van klimaatadaptatie, is er vandaag voor het eerst bij als lid van de ARO. Zij stelt zichzelf voor en maakt kennis met de andere leden. Klaas Jan Wardenaar is vandaag verhinderd. Ook gedeputeerde Cees Loggen, die vandaag kennis zou maken met de ARO-leden, is verhinderd. De kennismaking wordt verplaatst naar de vergadering van 30 maart.

2. Algemene punten en voorbespreking agenda (niet openbaar gedeelte).

Het verslag van de 74e ARO-vergadering van 8 december 2020 wordt vastgesteld.

De secretaris noemt een aantal plannen die de komende maanden mogelijk aan de ARO zullen worden voorgelegd. Daarnaast doet hij een terugmelding over de stand van zaken rond een paar plannen die eerder in de commissie zijn behandeld: Bloesemgaerde Noord in Wognum en een bollenbedrijf aan de Noorderbrug in Obdam. Ook geeft de secretaris aan binnenkort te beginnen met de voorbereidingen voor het ARO Jaarverslag 2020 en vraagt hij de ARO-leden mee te denken over een mogelijke opzet. Meer informatie daarover volgt nog.

3. Woningbouwontwikkeling Eikenhof 2, gemeente Heemskerk

Aanwezig bij dit agendapunt: de heer H. de Ruiter (projectleider gemeente Heemskerk), de heer J. Breen (stedenbouwkundige namens gemeente Heemskerk), de heer N. Dubbeldam (provincie Noord-Holland, BEL/RO). Als toehoorder is de heer C. van Pomeran aanwezig.

De heer De Ruiter geeft een korte introductie over het plan. Eikenhof 2 is een van de vijf reserveringslocaties voor nieuwe woningbouw in Heemskerk. Er is een haalbaarheidsonderzoek naar gedaan, met onder andere een verkavelingsstudie.

De heer Breen gaat nader in op het onderzoek en de eerste resultaten. Vanuit de gemeente zijn diverse kaders meegegeven waaronder de Woonvisie Beverwijk-Heemskerk en de Omgevingsvisie 2040 van de gemeente. Uitgangspunt is dat verschillende wooncategorieën een plek moeten kunnen vinden in het plan. Er is gekozen voor een integrale benadering, waarbij is gerekend en getekend. Tegelijkertijd is ook naar het proces gekeken en afgestemd met de politiek. Er zijn meerdere modellen onderzocht met diverse woningtypen. Een alzijdige typologie, waarlangs het groen zichtbaar blijft, past beter bij de gewenste groene sfeer dan meer traditionele vormen van verkavelen. Om het groene karakter van de Marquettelaan te behouden, kunnen de woningen het beste aan de zijde van de bestaande woonwijk worden geprojecteerd. Er wordt ook een tweede

ontsluiting vanaf de Marquettelaan voorgesteld. Het parkeren wordt zo dicht mogelijk bij de ontsluiting opgelost en er komt een parkeergarage, zodat het gebied zo autoluw mogelijk blijft. De heer Breen toont de proefverkaveling en ontsluitingsstructuur. Er wordt ontwikkeld in meerdere blokken van drie tot vijf lagen hoog en er blijft een stevige groene rand tussen de nieuwe en de bestaande wijk. Er is ook een participatietraject geweest, waaruit onder ander voorstellen kwamen om toch langs de Marquettelaan te bouwen, verder van de bestaande woningen, en om een 'Knarrenhof' te realiseren.

De ARO heeft een aantal vragen. Als eerst wordt gevraagd wat is gedaan met de suggesties van omwonenden. De heer Breen zegt dat hier nog niets mee gedaan is, maar er is wel kennis van genomen en er is op geantwoord. Een Knarrenhof is wel denkbaar. De suggestie om dicht bij de Marquettelaan te bouwen is niet overgenomen, omdat deze laan als belangrijke groene structuur voor heel Heemskerk wordt beschouwd. Die kwaliteit zou moeten worden geborgd. De commissie is het ermee eens dat deze laan, onder andere vanuit cultuurhistorisch oogpunt, een belangrijke kwaliteit vertegenwoordigt.

Een vraag van de ARO is waarom er niet meer onderscheid wordt aangebracht tussen wonen en begraven, terwijl er toch nadrukkelijk sprake is van sfeerverschillen tussen beide functies. De heer Breen geeft aan dat er gezocht is naar integratie, wat onder andere te zien is aan de doorlopende paden. De beheerder van de begraafplaats heeft aangegeven dat het wenselijk is om de twee werelden toch wat meer van elkaar te scheiden. Hoe dit zou moeten worden vormgegeven zal nog nader worden onderzocht. De ARO doet de suggestie om daarbij te kijken naar voorbeelden in Noord-Holland, waar wonen en begraven ruimtelijk gerelateerd zijn, maar qua karakter onderscheiden.

Kijkend naar de voorgestelde opzet van de woningen, lijkt daar volgens de ARO geen gedifferentieerd woonprogramma in te passen. Vraag is hoe daar naar wordt gekeken, ook in relatie tot het parkeren. De heer Breen zegt hierop dat het woningbouwprogramma past in de alzijdige gebouwen, waar meerdere plattegronden in te maken zijn. Uit de financiële doorrekening blijkt dat er mogelijkheden zijn, ook voor wat betreft de parkeeroplossingen. Globaal zit 1/3 van het parkeren in de parkeergarage en 2/3 op maaiveld. De ARO merkt hierbij op dat de gekozen typologie van een urban villa voor de gebruikelijke mix categorieën niet realistisch is. Hierdoor ontstaat in de uitwerking vervolgens een gemankeerd concept. Dit zelfde geldt voor het parkeren.

Een andere vraag is hoe omgegaan wordt met de twee nog voorliggende opties voor de begraafplaats. En hoe zitten de opties voor een extra woontoren en een uitvaartonderneming daarin? De heer De Ruiters legt uit dat er een reservering nodig is voor 800 graven. Deze passen op de negen velden in het westelijke deel van het terrein. Uit onderzoek blijkt dat, als er actiever geruimd wordt op Eikenhof 1, er mogelijk maar 400 nieuwe begraafplekken nodig zijn. In dat laatste geval zou er nog een woontoren kunnen worden toegevoegd. Op het westelijk deel van het terrein zijn al verschillende mensen begraven, dus het zwaartepunt van de begraafplaats blijft wel aan die kant, langs de Herenweg. De twee meest noordwestelijke velden zijn nog niet in gebruik, dus daar zou bijvoorbeeld de begrafenisonderneming een plek kunnen krijgen. Als de 800 graven nodig blijven, dan betekent dit wel dat de twee meest oostelijk gelegen velden aan de zijde van de Marquettelaan nodig zijn als compensatie voor de twee genoemde velden. De ARO heeft de voorkeur voor het concentreren van het begraven aan de westzijde en adviseert om de twee velden ten noorden van de woningen niet te ontwikkelen. Anders wordt het wonen te veel ingekapseld door de begraafplaats en is er geen duidelijke scheiding tussen wonen en begraven mogelijk.

De ARO vraagt welke sfeer de wijk moet uitstralen: wonen tussen de bomen, of wonen in een park? De heer Breen zegt dat in deze fase uitgegaan wordt van wonen tussen de bomen. Er zijn al nieuwe bomen ingeplant en er kunnen nog meer bomen bij, maar enige openheid is ook gewenst.

De ARO vraagt of er naast wadi's ook open water mogelijk is. De heer Breen zegt hierop dat de verwachting is dat het regenwater snel de bodem inzakt. Er wordt nog wel onderzocht of aansluiting kan worden gevonden met de beken ten noorden en ten zuiden van het gebied. Waterhuishoud-technisch is oppervlaktewater niet noodzakelijk.

De commissie vraagt of er sprake is van een compensatieplicht voor de bomen, vanwege het feit dat hier in het verleden bomen in het voormalige bos zijn gekapt. De heer De Ruiter geeft aan dat hij dit niet weet en dat dit nog uitgezocht zal worden.

De ARO vraagt wat de duurzaamheidsdoelstellingen zijn bij deze ontwikkeling. De heer De Ruiter zegt dat deze nog nader worden onderzocht, als het plan door de gemeenteraad wordt goedgekeurd. De gemeente zal de ontwikkelaar ook uitdagen om met goede voorstellen over duurzaamheid te komen.

De ARO vindt het goed dat het plan inzet op het overeind houden van het groene karakter. Het gebied was tenslotte ooit een oude boslocatie. Het groene karakter zou nog wat meer leidend kunnen zijn, door te kiezen voor een autonome typologie, die zich inbedt in het landschap en zich minder richt op de (richting van) de bestaande woonwijk. Het met een voldoende brede strook groen vrijlaten van de Marquettelaan ziet de commissie als een belangrijk uitgangspunt. Het groen op het terrein zou aan die zijde nog wat verder kunnen worden aangezet en de bebouwing kan nog compacter. Het woonblok aan de oostzijde komt eigenlijk al iets te dicht bij de laan. Ook het mogelijke uitvaartcentrum aan de noordwestzijde staat te veel in de groene zone. De ARO is geen voorstander van een extra aansluiting voor autoverkeer op de Marquettelaan, omdat daarmee het groene karakter van de laan extra wordt aangetast. Het is beter om de bestaande ontsluiting te gebruiken, maar vervolgens wel een duidelijke scheiding te maken tussen de weg naar de begraafplaats en die naar het woongebied.

De commissie stelt voor om een duidelijker scheiding te maken tussen het begraaf- en woongedeelte, zowel vanuit het beheer van de begraafplaats, als vanuit stedenbouwkundig en landschappelijke oogpunt. Het woongebied zou een eigen kwaliteit moeten hebben die zich onderscheidt van het aangrenzende woongebied. Het concept van een Knarrenhof zou interessant kunnen zijn: een hof-typologie met een gezamenlijke binnentuin, die zich losmaakt van de omgeving, maar wel onderdeel is van het landgoed. De ARO vraagt om dit nader te verkennen. Bij het scheiden van de sferen kan gedacht worden aan het toepassen van water. Dit zorgt vanuit ruimtelijk, ecologisch, hygiënisch en symbolisch oogpunt voor meerwaarde. Gezien de ondergrond ligt oppervlaktewater, bijvoorbeeld in de vorm van vijvers, met een ondoorlatend gemaakte bodem, het meest voor de hand.

De commissie twijfelt over de huidige typologie op deze plek en over het op afstand van de woningen parkeren. De ARO benadrukt de noodzaak om een haalbaar ruimtelijk concept te maken, dat past bij de locatie, met een passend programma en bijbehorende parkeeroplossing. Deze locatie leent zich voor een specifiek programma, met veel aandacht voor een groene en duurzame ontwikkeling (energieneutraal, klimaatadaptief, natuurinclusief/ecologisch en circulair bouwen). Het is daarbij belangrijk om deze locatie te zien in het licht van het totaal van de vijf versnellingslocaties. Op basis daarvan kun je tot een passend ruimtelijk concept komen en weet je ook hoeveel woningen mogelijk zijn. De ARO noemt als voorbeeld de Deense woonconcepten, die een landschappelijke inbedding hebben, maar ook een gedifferentieerd programma kennen en collectief gebruik van groen.

Conclusie, samenvatting

De ARO is blij dat dit plan in een heel vroeg planstadium wordt voorgelegd. De commissie heeft begrip voor de ontwikkeling van woningen op deze bijzondere locatie, waarbij het goed is dat de monumentale Marquettelaan vrijgehouden wordt van bebouwing. Door de bijzondere ligging en groene kwaliteit leent het gebied zich voor een specifiek woonprogramma. De commissie heeft twijfels bij de nu voorgestelde typologie, met als onderdeel daarvan het parkeren op afstand van de woningen. Met nadruk wordt gevraagd om te komen met een haalbaar ruimtelijk concept en programma (inclusief opties voor extra uitvaartcentrum of extra woningbouw), en bijpassende parkeeroplossing, die recht doen aan deze bijzondere plek. De ARO adviseert om nader te verkennen of een hof-typologie mogelijk is, met een gezamenlijke binnentuin, die zich losmaakt van de omgeving, maar wel onderdeel is van het landgoed.

Het scheiden van de twee sferen van de begraafplaats en het woongebied ziet de ARO als een belangrijke voorwaarde. Oppervlaktewater, mits fysiek mogelijk, in de vorm van vijvers zou hierbij een goed ontwerpmiddel kunnen zijn. De commissie heeft de voorkeur voor het concentreren van de begraafplaats aan de westzijde en adviseert daarbij de twee velden ten noorden van de geplande woningbouw niet als begraafplaats in te richten. Deze velden kunnen beter beplant worden om de groene zone langs de Marquettelaan te versterken.

De ARO vindt een tweede ontsluiting niet wenselijk, omdat deze te veel inbreuk doet op het groene karakter van de Marquettelaan. De commissie heeft de voorkeur voor het gebruik maken van de bestaande toegang, waarna de begraafplaats en het woongebied een duidelijke eigen toegang krijgen. De ARO adviseert de gemeente tenslotte om er een ecologisch en vanuit duurzaamheid gezien hoogwaardig plan van te maken en de ontwikkelaar hierop scherp te houden.

De commissie ziet het plan graag nog een keer terug als het verder is uitgewerkt.

4. Zonnepark De Groene Energie Corridor, gemeente Haarlemmermeer

Aanwezig bij dit agendapunt: de heer V. Bakker (gemeente Haarlemmermeer), mevrouw G. van de Beek (gemeente Haarlemmermeer), de heer A. Bos (De Groene Energie Corridor BV, grondeigenaar), de heer H. van Elderen (De Groene Energie Corridor BV, grondeigenaar), de heer P. van Asselt (De Groene Energie Corridor BV), de heer L. van den Dobbelssteen (provincie Noord-Holland, BEL/RO) en de heer R. Bergman (provincie Noord-Holland, BEL/RO).

De heer Bakker start met de achtergrond van deze ontwikkeling. Het zoekgebied komt onder andere voort uit opdracht vanuit de raad en het college om de opgave te concentreren, te combineren met bestaande hinderzones en plekken te benutten met minder mogelijkheden voor andere ontwikkelingen. Vanuit de raad is onder meer gevraagd om het zonnepark als corridor langs de A9 te ontwikkelen en ruimte te bieden aan kansrijke initiatieven. De voorwaarden waar initiatieven aan moeten voldoen staan onder andere in het Beleidskader Zonneakkers Haarlemmermeer van de gemeente, met eisen op kavelniveau. De gemeente stelt in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) ook nog een beeldkwaliteitsplan op voor de Zonnecarré, een groter gebied waar initiatieven kunnen worden ontwikkeld. Doel is dat voldoende ruimtelijke samenhang tussen de initiatieven ontstaat. Hierbij wordt ook gekeken naar de voorbeelden uit de Kwaliteitsimpuls zonneakkers van de provincie. Daarnaast is er een Beleidskader lokaal eigenaarschap (ontwerp), waarin staat dat initiatiefnemers moeten zorgen voor een goed participatieproces met de omgeving,

een aanbod moeten doen om financieel te kunnen participeren en dat een deel van de winst wordt aangewend om meerwaarde te creëren voor de omgeving.

De heer Bos gaat nader in op het plan. Hij heeft met drie andere collega's het plan opgevat om een deel van de kavels te gebruiken voor het opwekken van duurzame energie. Het gaat om het leveren van energie aan 40.000 huishoudens. Uitgangspunt is dat de grond na 25 jaar weer in agrarisch gebruik genomen wordt. Dit stelt eisen aan de manier waarop het zonnepark wordt ingericht (bodemkwaliteit). Om draagvlak te krijgen is als start van het proces eind 2020 uitgebreid gesproken met omwonenden. Deze kwamen met verschillende eisen, waaronder het niet zichtbaar zijn van de zonneakker vanuit het dorp en vanaf de IJweg, het stimuleren van biodiversiteit en het geven van een recreatieve impuls langs het Bottelierspad. Deze eisen komen nu terug in het plan: het zonnepark krijgt groene randen en er is veel aandacht voor biodiversiteit. Daarnaast is rekening gehouden met de uitgangspunten vanuit de overheid, waaronder het volgen van de verkavelingsstructuur, de maximale paneelhoogte van 1,5m boven het niveau van de polderwegen en het vrijhouden van de polderlinten met een strook van 125m. Het volgen van de kavelstructuur was een lastig punt omdat deze noordwest-zuidoost loopt, wat ongunstig is voor de lichtinval op de zonnepanelen. Om een rendabel park te realiseren is daarom gekozen voor een dakstructuur. Daarbij wordt tussen de panelen een strook van 3,5m vrijgehouden, waardoor minimaal 25% van de bodem onbedekt blijft. De eisen vanuit biodiversiteit hebben geleid tot een aantal innovaties, zoals het verspreiden van het maaisel van de tussenstroken onder de panelen, een druppelsysteem waardoor het water onder de panelen valt en het openhouden van de dakconstructie aan de bovenzijde waardoor extra licht en water kunnen toetreden. Hierdoor blijft de bodemvruchtbaarheid en deels een plantengroei onder de panelen intact. Verder is ook gezorgd dat de transformatorhuisjes midden in het zonnepark staan, zodat de ruimtelijke impact hiervan beperkt blijft. De heer Bos vertoont vervolgens een 3D-animatie die het zonnepark vanuit verschillende richtingen en hoogtes laat zien. Hierin wordt onder andere ook een suggestie gedaan voor het plaatsen van een uitkijktoren, maar het is verder aan het dorp om invulling te geven aan het recreatieve aspect van het plan.

De ARO dankt de heren Bakker en Bos voor de heldere presentatie en heeft een aantal vragen. Als eerste de vraag hoe het op dit moment zit met de bezwaren vanuit omwonenden. De heer Bos legt uit dat de weerstand aanzienlijk minder is dan aanvankelijk het geval was. Er was eerst veel angst voor het ontwikkelen van de zonneakker tegen het dorp aan. Inmiddels maakt de provincie - onder voorwaarden - ook ontwikkelingen mogelijk die niet direct aansluiten bij bebouwd gebied. In het huidige voorstel komt het zonnepark op minimaal 600m van het dorp te liggen. Dit heeft veel weerstand weggenomen. De heer Bakker zegt hierop dat er nog steeds behoorlijk veel weerstand is, wat blijkt uit de reacties op een vragenlijst die door de gemeente bij de omgeving is uitgezet. De ARO mist deze zonneparkontwikkeling op de kaart met initiatieven in het kader van de RES-Noord-Holland Zuid. Hoe komt dat? De heer Bakker legt uit dat het initiatief inderdaad niet op de concept RES-kaart staat, maar dat het aangepaste zoekgebied wel terugkomt in de RES 1.0. Deze staat volgens de ARO nog niet op internet.

De ARO vraagt of er tussen de panelen ook niet meer aandacht zou kunnen zijn voor biodiversiteit. De heer Bos, die zelf veel ervaring heeft met agrarisch natuurbeheer, is het eens met deze opmerking. Aanvankelijk is gekeken naar schaduwrijke grassoorten, maar met het toepassen van meer gevarieerde vegetatie en gefaseerd maaien zou meer kunnen worden gedaan voor begroeiing en daarmee ook voor specifieke weidevogels. Het is goed om in de praktijk te gaan experimenteren met wat er wel en niet groeit.

Het valt de commissie op dat de zonneakkers verspringen ten opzichte van elkaar en daardoor geen aaneengesloten geheel vormen. De Haarlemmermeerpolder is een stoer landschap, met lange rechte lijnen en grote maten. Nu ontstaat, vooral vanaf de A9 gezien, een verbrokkeld beeld. Is er nagedacht om bijvoorbeeld een kleine ruilverkaveling te doen, waardoor een samenhangender geheel ontstaat? De heer Bos zegt dat het klopt dat er kavels zijn waarop zonnepanelen ontbreken. Deze kavels zijn niet in particuliere handen, maar grotendeels van de provincie en deels van Rijkswaterstaat (reservering voor mogelijke uitbreiding A9). Gesprekken met beide partijen hebben geen resultaat opgeleverd. Beleidstechnisch blijkt het lastig blijkt te zijn voor deze partijen. Er zijn ook geen mogelijkheden voor ruilverkaveling geboden.

De commissie zag in de presentatie een uitkijktoren en is daar wel van gecharmeerd. Deze komt echter niet terug in de plannen, dus de vraag is hoe realistisch dit voorstel is. De heer Bos antwoordt hierop dat het dorp aan zet is voor de invulling van het recreatieve rustpunt, waar de toren nu als voorlopig suggestie is ingetekend.

De ARO vraagt of het omgevingsfonds alleen de eerste jaren wordt gevuld of gedurende de hele periode van 25 jaar? De heer Bos geeft aan dat er gedurende 25 jaar geld in het fonds wordt gestort, waarbij het bedrag afhankelijk is van de energieproductie. De eerste 15 jaar (de looptijd van de SDE-subsidie) wordt meer ingebracht dan de jaren daarna. Overigens is het voorstel om ook goedkoop stroom te leveren aan het dorp en obligaties uit te geven aan de lokale omgeving.

De commissie vraagt om meer informatie over de positionering en grootte van de transformatorhuisjes, die even voorbij kwamen in de presentatie. De heer Bos zegt dat dit prefab-constructies zijn met de afmetingen van een zeecontainer. De hoogte ervan is 2.30 m. Blijkbaar kan dit niet lager, maar ze komen midden in het gebied te staan, waardoor ze vanaf de randen minder opvallen. Het aantal varieert van 6 tot 8 per ha in de grotere deelplannen tot 2 per ha in de kleinere. Desgewenst kunnen de ontwerpen en beelden beschikbaar worden gesteld.

De ARO heeft begrepen dat dit een van de eerste kansrijke initiatieven is in het gebied. Hoe wordt ervoor gezorgd dat op lange termijn een samenhangend ruimtelijk beeld tussen de initiatieven ontstaat? De heer Bakker zegt dat dit precies de reden is waarom een Beeldkwaliteitsplan (BKP) wordt opgesteld. Voordat een omgevingsvergunning kan worden verleend moet er eerst een BKP liggen. Tegelijkertijd wordt van dit initiatief veel geleerd, ook wat betreft discussies tussen betrokken partijen, waardoor zo meteen een praktisch toepasbaar BKP kan worden opgesteld. Wat dat betreft zet dit eerste grote initiatief de toon.

De commissie heeft nog een vraag over het toevoegen van deze locatie aan het Zonnecarré uit de concept-RES. Liep dit initiatief al of zijn er andere redenen? De heer Bakker geeft aan dat dit een raadsbesluit is geweest. Het feit dat hier al een groot en goed initiatief lag heeft wel meegespeeld. Daarnaast is er elders een stuk uit het Zonnecarré gesneden, omdat daar goede bollengronden zijn. Dit initiatief dient deels ter compensatie daarvan. Ook kwam uit het RES-proces deze corridorvariant langs de A9 als positief naar voren.

De ARO ziet dat het hekwerk wordt afgeschermd met olifantsgras, maar wordt het hekwerk als er gemaaid is niet alsnog zichtbaar? De heer Bos zegt dat het olifantsgras gefaseerd gemaaid zal worden, de ene helft (1m) in het voorjaar, de andere helft in het najaar. Hierdoor is het hele jaar door sprake van afscherming.

Tot slot heeft de ARO nog een vraag bij de achtergrond van het 'schuine hoekje' dat een deel van de begrenzing vormt van het meest noordwestelijk gelegen zonneveld. De heer Bos zegt hierop dat deze voortkomt uit de begrenzing van het zoekgebied. Vanuit de kavelstructuur gezien is dit inderdaad niet logisch.

De ARO vindt dat de configuratie van de deelgebieden een te versnipperd ruimtelijk beeld geeft. Kijkend naar de verkaveling van de polder en de gewenste logische samenhang tussen de deelgebieden, is dat bijzonder jammer. De ARO dringt er bij provincie en Rijkswaterstaat op aan om deze kavels beschikbaar te stellen (mogelijk alleen tijdelijk) en zo samen met de initiatiefnemers tot heldere, samenhangende blokken met zonnepanelen te komen.

Er zou ook meer aandacht moeten zijn voor de randen van de blokken, zodat deze beter passen bij de schaal en maat van de Haarlemmermeer. Het is daarbij zoeken naar de juiste ontwerpmiddelen. Een strookje olifantsgras is daarvoor te beperkt en vanuit biodiversiteit minder gewenst; het verbreden van watergangen met natuurvriendelijke oeverbepplanting zou bijvoorbeeld een beter middel kunnen zijn, passend in de maat en schaal van de Haarlemmermeer. De overgangen van het olifantsgras naar de struweelhagen, die soms de hoek omgaan, lijken ook vrij willekeurig; het is logischer om in de lengterichting van de kavels te kiezen voor de ene oplossing en in de richting haaks hierop voor de andere. Hierdoor doe je meer recht aan de structuur van de polder. De commissie ziet bij de invulling van de tussenruimtes die ontstaan langs het lint van de IJweg liever bloemrijke graslanden of boomgaarden, in plaats van de stukjes akker die nu overblijven. Hierdoor wordt deze strook meer onderdeel van de erven.

In algemene zin kan de ARO instemmen met deze ontwikkeling, mits de energietransitie ook hand in hand gaat met de landbouwtransitie. Voorwaarde is dan dat optimaal wordt ingezet op verbetering van de biodiversiteit, met aandacht voor de vruchtbaarheid van de bodem op langere termijn. Dit initiatief zou een voorbeeldfunctie moeten zijn, waarbij bewezen wordt dat een dergelijke ontwikkeling echt meerwaarde oplevert. De zonneakkers leveren ook voldoende geld op voor de agrariërs, om ook daadwerkelijk iets te kunnen betekenen voor de maatschappij en de natuur. Het geheel zou binnen de zonnevelden daarom nog wat ruimer opgezet kunnen worden, waarbij tevens gedacht zou kunnen worden aan begrazing, of het uitbreiden van het bloemrijke grasland tussen de panelen. Het vergroten van de biodiversiteit zou zich ook niet alleen moeten beperken tot de zonneakkers of de randen daarvan, maar uitgebreid moeten worden naar overige gronden van de agrarische bedrijven. Zo ontstaat er een integraler verhaal in een duurzamer landschap, waarbij de zo gepropageerde kringlooplandbouw echt in de praktijk wordt gebracht.

Ook zouden functies als pluktuin en recreatief rustpunt niet beperkt moeten blijven tot een paar rafelranden, maar ruimer moeten worden opgezet, passend bij het patroon van de polder. Hierbij zou naast beleving vanaf een uitkijktoren ook aandacht moeten zijn voor educatie, zodat bezoekers inzicht krijgen in de logica van zonneakkers als eigentijdse laag in het industriële en productielandschap van de Haarlemmermeer.

Tot slot zou naast de (beperking van) beleving van de zonneakker door bewoners en recreanten ook meer aandacht moeten zijn voor de beleving vanaf de naastgelegen A9. Het gaat daarbij onder andere over de afstand tussen de weg en de zonneakker en de beleving van de energiecridor als geheel. Verder zou in het landschapsplan meer aandacht moeten zijn voor de relatie tussen dit grootschalige initiatief, het concept van de Zonnecarré, het grootschalige karakter van het poldergebied en het snelweglandschap.

Conclusie, samenvatting

De ARO is positief-kritisch over deze ontwikkeling in de Haarlemmermeerpolder. De commissie begrijpt het idee van de zonnecorridor en prijst de intenties, de integrale aanpak en het enthousiasme van de initiatiefnemers, maar vraagt om de lat op meerdere punten nog een stuk hoger te leggen.

De ARO adviseert om op het hogere schaalniveau beter te duiden wat de relatie is tussen dit grootschalige initiatief, het concept Zonnecarré, de schaal en maat van de Haarlemmermeerpolder en (de beleving vanuit) het snelweglandschap. Wat betreft het ambitieniveau zou het project echt een showcase moeten zijn in de Haarlemmermeer en als voorbeeld moeten dienen voor andere nog te ontwikkelen grotere zonneparken. Daarbij zouden de energietransitie en landbouwtransitie hand in hand moeten gaan, waarbij optimaal wordt ingezet op verbetering van de biodiversiteit. Niet alleen in het zonnepark zelf en de randen daarvan, maar juist ook in samenhang met het vergroten van de biodiversiteit op de overige arealen van de agrarische bedrijven.

De commissie constateert dat de positionering van deelgebieden van het zonnepark ten opzichte van elkaar nog een te versnipperd beeld oplevert. Een deel van de ontbrekende kavels is in eigendom bij provincie en Rijkswaterstaat. De ARO vraagt aan beide partijen of het mogelijk is om alsnog (mogelijk tijdelijk) hun gronden in te brengen en daarmee bij te dragen aan een meer samenhangend, ruimtelijk beter in de polderstructuur passend zonnepark.

Op het niveau van de randen vraagt de ARO om een robuustere en meer samenhangende invulling, die beter aansluit bij de maat en schaal van de polder en meer bijdraagt aan de biodiversiteit. Een voorbeeld is verbreding van sloten en het realiseren van natuurvriendelijke oevers. Ook binnen de velden zelf zou meer ruimte voor natuur moeten zijn. Ook adviseert de commissie om de restruimtes langs het polderlint een invulling te geven die beter past bij de erven. De voorkeur gaat daarbij uit naar bloemrijk grasland of boomgaarden, in plaats van snippers, moeilijk te bewerken akkerland. De ARO vraagt om, naast de beleving vanuit de bewoonde omgeving, ook nadrukkelijk meer aandacht te hebben voor de beleving vanaf de snelweg. Behalve voor beleving en recreatieve meerwaarde, zou ook meer aandacht moeten zijn voor educatie, waarbij informatie wordt gegeven over alle aspecten van deze nieuwe, toekomstgerichte ontwikkeling in het cultuurhistorische gelaagde landschap van de Haarlemmermeerpolder.

5. Rondvraag + afsluiting

De volgende vergadering is op dinsdag 30 maart 2021 vanaf 16:00 uur.

De voorzitter sluit de vergadering.